

Коломієць Аліна Миколаївна,

аспірантка Інституту права ім. Князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (096) 457-11-00, e-mail: a.m.kolomiiets@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5700-3064>

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ПУБЛІЧНОГО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ У МІСЦЯХ МАСОВОГО ПЕРЕБУВАННЯ ГРОМАДЯН

Анотація. У статті здійснено аналіз окремих аспектів регулювання проблеми вживання наркотиків на території Європейського Союзу загалом та незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян зокрема. Встановлено, що інтеграційні процеси поступово зменшують значення державних кордонів, роблять їх більш відкритими для міжнародного взаємодії, внаслідок чого суспільне життя набуває інтернаціонального характеру. Крім явних переваг, які вони приносять людству, виникає ряд супутніх проблем. Одною з таких проблем є зростання транснаціональної злочинності, в тому числі незаконного обігу наркотиків, що породжує проблему незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян.

Узагальнено, що на сучасному етапі, пов'язаному зі вступом в силу Лісабонського договору про реформу Європейського Союзу, компетенція ЄС в сфері незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян включає в себе 4 основні види повноважень: повноваження щодо протидії незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян стосовно аспектів громадської охорони здоров'я – запобігання поширенню наркотичної залежності; повноваження щодо протидії незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян в рамках простору свободи, безпеки і правосуддя – визначення правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, і встановлення відповідних санкцій; повноваження щодо незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян в рамках спільної торговельної політики ЄС – регулювання міжнародного обігу прекурсорів наркотичних і психотропних речовин; повноваження щодо незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян в рамках спільної зовнішньої політики і політики безпеки – співробітництво ЄС з третіми країнами з питань протидії незаконному обігу наркотиків.

Ключові слова: Європейський Союз, наркотичні засоби, вживання наркотичних засобів, нормативно-правові акти.

Kolomiets Alina Nikolaevna,

PhD student, Institute of Law. Prince Vladimir Grand Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, str. Frometovskaya, 2, tel .: (096) 457-11-00, e-mail: a.m.kolomiets@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5700-3064>

EUROPEAN UNION PRACTICE ON THE ILLEGAL PUBLIC USE OF DRUGS IN PLACES OF MASS STAYING OF CITIZENS

Abstract. The article analyzes separate aspects of regulation of the problem of drug use on the territory of the European Union in general and illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens in particular. It has been established that integrational processes are gradually reducing the value of national borders, making them more open to international interaction, and consequently, public life is becoming of an international character. In addition to the obvious benefits they bring to humanity, a number of related problems occur. One of such problems is the rise of transnational crime, including illegal drug trafficking, which causes the problem of illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens.

It has been summarized that at the present stage, regarding the entry into force of the Lisbon Treaty on the reform of the European Union, the EU competence in the field of illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens includes 4 main types of powers. The first one is powers to counteract illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens considering aspects of public health care that is preventing the spread of drug addiction. The second one is powers to counteract the illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens in terms of the area of freedom, security and justice, which is about identifying wrongdoings related to illegal drug trafficking and imposing corresponding sanctions. The third is powers to counteract the illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens in terms of a common EU trade policy that consists in regulation of the international circulation of drug precursors and psychotropic substances. The fourth and the last one is powers to counteract the illegal public use of drugs in places of mass staying of citizens in terms of common foreign and security policies, which allows for EU cooperation with third countries on the issues of counteracting illegal drug trafficking.

Key words: European Union, drugs, use of drugs, regulatory legal acts.

Постановка проблеми. Проблема вживання наркотичних засобів завжди була відома людству. Наркотики вживали в Месопотамії, Стародавньому Єгипті, Стародавній Греції, Індії. Ще стародавні племена майя і ацтеків знали про те, що деякі рослини можуть присипляти або п'янити людину, а також викликати галюцинації [1, с. 30]. У стародавні часи наркотики вживали в різних цілях: під час релігійних обрядів, для відновлення сил тощо. Однак тільки на початку ХХ ст. держави почали поступово усвідомлювати реальний збиток здоров'ю людини від вживання наркотичних засобів, а також супутню соціальну деградацію.

Вжиті державами на міжнародному рівні дії, спрямовані на протидію незаконному обігу наркотиків, висловилися в розробці міжнародно-правових актів, що регулюють питання обігу наркотичних і психотропних речовин, і спільних діях щодо запобігання злочинності в зазначеній галузі.

Однак на сучасному етапі міжнародно-правові та внутрішньодержавні акти, що регулюють різні аспекти обороту наркотичних і психотропних речовин та протидію незаконному обороту наркотиків, є недостатньо ефективними. За даними ООН, економічна могутність і політичний вплив злочинних організацій в сфері торгівлі наркотиками продовжує зростати, причому такі злочинні угруповання не тільки контролюють весь процес виробництва наркотиків, а й здійснюють активну протидію організаціям і особам, які здійснюють боротьбу з ними. Сьогодні очевидно, що поодиночі держави не можуть ефективно протидіяти незаконному обігу наркотиків. Загроза поширення наркотичних речовин є однією з найбільш актуальних і серйозних. Відповідно, вона вимагає інтенсивного міжнародного співробітництва держав, в тому числі у рам-

ках регіональних інтеграційних організацій.

Європейський Союз – складне інтеграційне утворення. Починаючи з середини ХХ в. тенденція зближення народів Європи безперервно розвивалася і, хоча відправним пунктом європейської інтеграції стало, перш за все, формування загального ринку, а також, як зазначає Ю. Юмашев «прагнення забезпечити процвітання і соціальний захист громадянам» [2, с. 5], міжнародна інтеграція тільки в одній сфері суспільного життя, без залучення в цей процес інших неможлива.

Інтеграційні процеси поступово зменшують значення державних кордонів, роблять їх більш відкритими для міжнародного взаємодії, внаслідок чого суспільне життя набуває інтернаціонального характеру. Крім явних переваг, які вони приносять людству, виникає ряд супутніх проблем. Одною з таких проблем є зростання транснаціональної злочинності, в тому числі незаконного обігу наркотиків, що породжує проблему незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Проблема незаконного вживання наркотиків знайшла відображення у низці наукових розвідок сучасних дослідників кримінального права та кримінології. До числа науковців, котрі досліджували цю проблему належать: Л. Анисимов, В. Василевич, О. Джужа, О. Дуліна, А. Закалюк, А. Кислий, Ю. Кісловський, О. Козаченко, О. Костенко, О. Кравченко, В. Курченко, Н. Мирошніченко, А. Музика, О. Наден, Ю. Пономаренко, М. Прохорова, В. Пшеничний, Е. Расюк, М. Селіванов, В. Сташис, В. Тацій, В. Тимошенко, Б. Угаров, Є. Фесенко, М. Хавронюк, М. Хруппа, В. Шевчук, С. Яценко та ін. Однак практика Європейського Союзу щодо незаконного публічного вжи-

вання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян не досліджувалася.

Тому метою статті визначено аналіз окремих аспектів регулювання проблеми виживання наркотиків на території Європейського Союзу загалом та незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. Примітним є той факт, що деякі явища, пов'язані з наркотиками, такі як наркотицизм, в даний час характерні, головним чином, для Європейського Союзу, оскільки в даний час сюди входять як ті держави, в яких вживання наркотиків заборонено, так і ті, в яких дозволено. Вивчення правових аспектів діяльності ЄС в сфері протидії незаконному публічному вживанню наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян може бути корисним в українській науці і практиці, а також для майбутньої співпраці України і ЄС. Досвід ЄС в сфері протидії незаконному публічному вживанню наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян також може бути корисним в контексті вдосконалення правових механізмів діяльності Євразійського економічного союзу, у якому Україна відіграє певну роль.

На формування нормативно-правової бази ЄС в області незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян істотний вплив створили норми міжнародного публічного права в зазначеній галузі. ЄС в як самостійна організація приєдналася до найважливішого міжнародного договору у сфері протидії незаконному обігу наркотиків – Конвенції ООН 1988 року про боротьбу з незаконним обігом наркотиків і психотропних речовин. З Конвенції

1988 році законодавство ЄС запозичило ключові поняття «наркотик», «прекурсор наркотику»; речовини, які визнаються відповідно до Конвенції 1988 р. в якості наркотику, визнаються такими і правом ЄС [3, с. 778].

Компетенція ЄС в сфері протидії незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян пройшла кілька етапів: Перший, попередній етап – 1975 – 1992 рр. – створення групи протидії на рівні міністрів внутрішніх справ держав-членів ЄС, розробка перших спільних заходів, спрямованих на протидію незаконному обігу наркотиків.

Другий етап – 1993 – 1998 рр. – набуття Маастрихтського договору, офіційне наділення ЄС повноваженнями в області протидії незаконному обігу наркотиків в контексті суспільної охорони здоров'я і загальної торговельної політики (в частині регулювання обігу прекурсорів наркотичних і психотропних речовин), а також кримінально-правовими засобами.

Третій етап – 1999 – 2009 рр. – вступ в силу Амстердамського договору і розширення повноважень інститутів ЄС в області протидії незаконному обігу наркотиків кримінально-правовими засобами.

На сучасному етапі, пов'язаному зі вступом в силу Лісабонського договору про реформу Європейського Союзу, компетенція ЄС в сфері незаконному публічному вживанню наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян включає в себе 4 основні види повноважень:

- 1) повноваження щодо протидії незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян стосовно аспектів громадської охорони здоров'я – запобігання поширенню наркотичної залежності;

2) повноваження щодо протидії незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян в рамках простору свободи, безпеки і правосуддя – визначення правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, і встановлення відповідних санкцій;

3) повноваження щодо незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян в рамках спільної торговельної політики ЄС – регулювання міжнародного обігу прекурсорів наркотичних і психотропних речовин;

4) повноваження щодо незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян в рамках спільної зовнішньої політики і політики безпеки – співробітництво ЄС з третіми країнами з питань протидії незаконному обігу наркотиків [4, с. 83].

Виходячи з проведеного аналізу нормативно-правових актів ЄС в сфері протидії незаконному публічному вживанню наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян вважаємо за необхідне виділити три групи суспільних відносин в сфері протидії незаконному обігу наркотиків, регульовані чинним законодавством ЄС, а саме:

1) відносини, що складаються в процесі регулювання запобігання незаконному обігу наркотиків та наркотичної залежності;

2) відносини, що складаються в процесі регулювання обороту прекурсорів наркотичних і психотропних речовин;

3) відносини, що складаються в процесі кримінально-правового регулювання протидії незаконному обігу наркотиків.

Найважливішими результатами правового регулювання ЄС в облас-

ті незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян вважаємо наступні:

1) регламентація співробітництва держав-членів з питань обміну інформацією про наркотики, а також з питань запобігання наркотичної залежності;

2) зближення (гармонізація) кримінальних законодавств держав-членів ЄС в сфері протидії незаконному обігу наркотиків;

3) регулювання обігу прекурсорів наркотичних речовин за допомогою законодавства прямої дії.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, зазначимо, що в рамках ЄС функціонує складний організаційно-правовий механізм регулювання питань протидії незаконного публічного вживання наркотичних засобів у місцях масового перебування громадян, до складу якого кілька специфічних елементів:

1) інформаційна мережа Reitox, яка здійснює сприяння координації співробітництва держав-членів ЄС в області протидії незаконному обігу наркотиків, запобігання наркотичної залежності, виявлення нових наркотичних і психотропних речовин.

2) спеціалізовані установи ЄС, відповідальні за реалізацію законодавства ЄС в сфері протидії незаконному обігу наркотиків (Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркоманії (ЕМЦНН) і Європол);

3) короткострокове (у вигляді планів) і довгострокове (у вигляді стратегій) планування діяльності ЄС в сфері протидії незаконному обігу наркотиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека: учебник / рук. авт. кол. и отв. ред. Л.М. Энтин. – 3-е изд., пересмотр. и доп. – М.: Норма: ИНФРА-М, 2013. 130 с.
2. Экономическое право Европейского союза: монография / Ю. М. Юмашев, Е. В. Постникова. – Москва : Норма, ИНФРА-М, 2014. 245 с.
3. Право Европейского Союза в 2 т. Т. 2. Особенная часть: учебник для бакалавров / С. Ю. Кашкин, А. О. Четвериков // под ред. С. Ю. Кашкина. – 4-е изд., перераб. и доп. М.: Юрайт, 2013. 1120 с.
4. Мещерякова О.М. Правовая природа гармонизации уголовно-процессуального законодательства государств-членов Европейского Союза // Вестник института: преступление, наказание, исправление – 2013, №3. С. 82-85

REFERENCES:

1. Entin, L.M. (Eds.). (2013). *Evropeyskoe pravo. Pravo Evropeyskogo Soyuza i pravovoe obespechenie zashchity prav cheloveka [European law. European Union law and the legal framework for the protection of human rights]*. (3rd ed., rew.). Moscow: Norma, INFRA-M [in Russian].
2. Yumashev, Yu.M., Postnikova, E.V. (2014). *Ekonomicheskoe pravo Evropeyskogo soyuza [Economic law of the European Union]*. Moscow: Norma, INFRA-M [in Russian].
3. Kashkin, S.Yu., Chetverikov, A.O. (2013). *Pravo Evropeyskogo Soyuz. T. 2. Osobennaya chast [European Union law. Vols. 2. Special part]*. S.Yu. Kashkin (Eds.). (4th ed., rew.). Moscow: Yurayt [in Russian].
4. Meshcheryakova, O.M. (2013). *Pravovaya priroda garmonizatsii ugolovno-protsessualnogo zakonodatelstva gosudarstv-chlenov Evropeyskogo Soyuz [The legal nature of harmonization of the criminal procedure legislation of the Member States of the European Union]*. *Vestnik instituta: prestuplenie, nakazanie, ispravlenie – Institute Herald: Crime, Punishment, Correction*, 3, 82-85 [in Russian].